

הרב הגאון רבי יוסף זונדל פוגל זצ"ל

מ. ברגר

קהל המונים בראשות ראשי ישיבות מרביצי תורה ורבנים, ליוו שלשום בשעת ליל למנוחות את הרב הגאון רבי יוסף זונדל פוגל זצ"ל, מקים עולה של תורה וממייסדי תנועת התשובה בארץ הקודש, ומעמודי הקירוב בצפון הארץ, שנסתלק לאחר ייסורים מרים בשנתו הס"ט.

המנוח זצ"ל נולד ב"ג בשבט תש"י לאביו הרה"ח רבי שמשון זצ"ל מחשובי עסקני חסידי ויז'ניץ בקרית אתא, ולאמו מרת זיסל שתחי'. אביו נודע כעסקן המסור בלב ובנפש לזולת, עם לב יהודי חם שנמנה עם החסידים המקורבים ביותר לכ"ק בעל האמרי חיים מוויז'ניץ זצוק"ל, וכן היה מקורב מאד לגאב"ד מקאווא זצוק"ל, ולימים אף כיהן כיו"ר המועצה הדתית בקרית אתא, בה פעל רבות ונצורות לקליטתם הרוחנית של עולי גרוזיה שהגיעו בהמוניהם לקרית אתא, ובהיותו נצר לבית שכזה הוא הושפע רבות בנתינה ועשייה למען הזולת.

בילדותו התחנך בקרית אתא, ולאחר מכן גלה ללמוד בישיבת כנסת ישראל חברון, שם נמנה עד מהרה על אחד מטובי בניה, בהמשך עבר ללמוד כשנה בישיבת בית מאיר שם התחבב על רבו הגאון הגדול רבי זלמן רוטברג זצוק"ל.

בהגיעו לפרקו נישא לרעייתו מרת חיה איטה שתחי' שעמדה לימינו כל ימיו במסירות אין קץ, בתו של רבי יעקב משה כהן זצ"ל, מנכבדי ויקירי קרתא דירושלים, ולקראת נישואיו החליט בעוז רוחו לצאת עם שבעה חתנים שלמדו בישיבת חברון, להקים כולל אברכים בעיר נצרת עילית, ומשם לפעול להרמת קרן האידושיקייט בכל יישובי הצפון.

בהיותו ורעייתו שתחי' היתה ירושלמית שלא היתה רגילה להווי החילוני של נצרת עילית, התעוררו בהתנהלותם שאלות לא פשוטות. מאחר שכל ימיו נועץ בגדולי ישראל, סר למעונו של רשכבה"ג מרן הגרא"מ שך זצוק"ל בשאלה אם רעייתו תוכל ללמד בבית ספר ממלכתי דתי, כי באותם ימים עוד לא היה במקום ביי"ס של החינוך העצמאי. מרן זצוק"ל השיבו, שללמד בנים בכיתות גבוהות זהו דבר שלא בא בחשבון, אבל בכיתות הנמוכות אפשרי. כן עלתה השאלה לגבי חדר מורים שבו יש אוירה של השקפה שאינה טובה, וכן גם ישיבה בתערובת של מורים ומורות. מרן זצוק"ל ענה ואמר שקשה לענות על חשבון הפרנסה של השני, ומתשובה זו הבין המנוח זצ"ל שמרן זצוק"ל אינו רואה זאת בעין טובה, ולכן החליטו לגור בקרית אתא, שבה השיגה עבודה בבי"ס של החינוך העצמאי, ורבי יוסף זצ"ל נסע מידי יום לנצרת עילית בכדי ללמוד בכולל. כבר באותם ימים החל ליבו הגדוש כאולם לפעול בקירוב יהודים לאביהם שבשמים. לצד לימודו בכולל, החל יחד עם חבריו לפעול בעיר לקרב יהודים, וכשחש כי הפעילות שלו הפריעה לו ללימודו, כדרכו סר למעונו של מרן קהילות יעקב זצוק"ל, בשאלה מה לעשות, וכתב לו שהפעילות מפריעה לו ללמוד והאם לעזוב את הפעילות או לאו. מרן זצוק"ל קרא את הפתק וחזר פעמיים ואמר לו - 'אסור לך לעזוב את זה, אסור לך לעזוב את זה', מרן הורה לו ללמוד חמש שעות והקב"ה יעזור לו, ומאותו הרגע החליט שאין אצלו מושג לצאת לפעילות לפני הצהריים, והוא צריך להיות כולו קודש ללימוד תורה, ורק בשעות אחה"צ התחיל את הפעילות, וכך זה נמשך כל ימיו.

בשנת תשמ"א הוא נקרא ע"י הגר"י יעקובי שליט"א שהקים את מוסדות מאורות ברכסים לסייע בהקמתם, והוטל עליו לכהן כראש מתיבתא 'אור חדש' ברכסים, ולשם כך הם עברו להתגורר ביישוב רכסים, ולמרות זאת המשיך לכהן כראש כולל מעוז חיים בקרית אתא. כשהוקם ארגון ערכים לפני כארבעים שנה, הוא היה מהנחשולים שסייעו להקמת הארגון. בכל אותן שנים הוא לא זז כמלוא הנימה מעצותיהם והדרכותיהם של מרנן ורבנן גדולי ישראל זצוק"ל ויבלחטו"א, וכך לדוגמא תיאר לימים, שכאשר עלה רעיון לפעול להגברת הטהרה בבית היהודי, הוא נסע לבקש את

ברכתו של הגה"צ רבי ראובן יוסף גרשנוביץ זצוק"ל, וזה כבר היה בימים שהוא היה חלש מאד ולא קיבל קהל, ובכל זאת הוא קיבל אותו, ולאחר ששמע את הרעיון נתן בידו מכתב תמיכה ועידוד לפרויקט החשוב, וכאיש של חזון ומעש, מיד פעל הלכה למעשה וערך כנס של מאות נשים, מתוכן כמעט כולן נענו לפרויקט ההתנדבות. לאחר הדרכה מתאימה ומבחן נבחרו כשלושים נשים, אשר עד היום יוצאות במסירות נפש ובהתנדבות, והכל בזכות ברכתו. לאחר חודש הביא להגר"י זצוק"ל את שמות המשפחות וכן את שמות המתנדבות שיזכירם לברכה, ונענה ואמר לו 'אתה מביא לי בריאות בפעליך'.

כמו כן היה פעיל מאד בתנועת התשובה. גם לאחר שהתקרבו היהודים לאבינו שבשמים, הוא דאג לכל צרכיהם ולחינוך ילדיהם, ובאחת הפעמים כשנצרך להכניס ילדים למוסדות החינוך העצמאי, הוא ביקש את התערבותו של מרן הגרא"מ שך זצוק"ל, שסייע לו לקבל ילדים של בעלי תשובה למוסדות החינוך העצמאי. הייתה קבוצה של ילדים בעלי תשובה שמנהל ביה"ס סירב לקבלם. הוא נכנס למרן הגרא"מ שך זצוק"ל ושטח בפניו את הבעיה. מרן קם ממקומו ושאל האם ההורים שומרים שבת ודומה, ומשמע תשובתו החיובית, אמר: 'אז אסור לצער אותם צריך לרחם עליהם', וביקש למסור לו את שמות הילדים. לא נתן לאף אחד שיטלפן, ולמרות העובדה שהיה הדבר מסור ימים לאחר שעבר ניתוח בעינו, טילפן בעצמו למנכ"ל החינוך העצמאי הגר"י שגרוסברד זצ"ל ואמר לו שצריך לעשות הכל בכדי שהילדים הללו יתקבלו לביה"ס.

דבריו של מרן ראש הישיבה זצוק"ל ש'צריך לרחם עליהם ואסור לצער אותם' נתנו את אותותיהם למנהלים ומנהלות רבים, ומכאן ואילך לא היה ספק שצריך לקבל את התלמידים האלו. אודות לכן הוקמו אין ספור בתים של בני תורה אמיתיים וגם הבנות נשאו לבני תורה, שחבים את חייהם הרוחניים למנוח זצ"ל. באחת הפעמים כשאמר למרן זצוק"ל שישנם הורים חרדים שחוששים כי ילדיהם ילמדו עם ילדים של משפחות של בעלי תשובה, הוא ענה לו בזה הלשון: 'אין מה לחשוש, ובזכות זה שילמדו עם ילדים אלו ויקרבו אותם, הם בעצמם יגדלו בתורה וביראת שמים'. מלבד זאת היה פעיל מאד בכל מערכת התשובה באיזור הצפון, כך אירגן לימוד חברותות עם יהודים חילונים, ודאג שאברכים יסעו למרחקים כדי ללמוד בחברותות. הם לא דיברו אתם על אמונה, אלא פשוט ישבו ולמדו גמרא, וכך אורו עיניו כשראה בוגרי סמינרים של ערכים וכדומה שמסיימים מסכתות בזו אחר זו. יוזמה זו פעל רבות לפי עצותיו של הרה"צ רבי דוד אבוהצירא שליט"א אליו היה מקורב מאד, והיה רגיל להביא בפניו דברי מרן החפץ חיים שהתורה נמשלה לאש, האש מלבנת ומוציאה את הכל, כך זה כשלומדים גמרא, ואף הנחה אותו לעודד אותם שאותיות 'גמרא' הינן ראשי תיבות 'גבריאלי מיכאל רפאל אוריאל', כנגד ארבעה המלאכים שמלווים את הלומדים גמרא.

במסגרת זו התקרב רבות אף לרשכבה"ג מרן ראש המשך בעמוד 22

הרב הגאון רבי שמואל דוד מרזל זצ"ל

מ. ברגר

קהל אלפים בראשות מרביצי תורה ורבנים, ובמרכזם מאות בוגרי מוסד דות 'נתיב בינה', ליוו למנוח חות השבוע את הרב הגאון רבי שמואל דוד מרזל זצ"ל מקים עולה של תשובה, שנסתלק לבית עולמו לאחר שנזדכך ביסורים בשנתו הס"ט.

המנוח זצ"ל נולד בשנת תש"י בארה"ב. עוד בצעיר ותו בהיותו כבן י"א גלה למקום תורה לישיבת תורה ודעת בבולטימור. בעלותו לארה"ק נכנס ללמוד בישיבת בית התלמוד שם נקשר רה נפשו בנפש רבו הגאון הגדול ר"ד שוורצמן זצוק"ל שאהבו כבנו ממש וקירבו מאד, ועד מהרה פקיע שמיה כמתמיד עצום למדן ובעל סברא ישרה לצד יראתו הקודמת לחכמתו.

בד בבד עם שקיעתו בלימוד פעל רבות לקרב אחים תועים והשתדל בפקחותו הרבה להציל ילדי ישראל לבל ירח ממנו נידח. ומתוך שהוצק חן בשפתותיו זכה לקרב נשמות רבות לדרך התורה עד שהיו חבריות אומרות עליו שהמאור שבו מחזירן למוטב. לאחר נישואיו לרעייתו הרבנית נחמה שתחי' בת הרב אברהם ורדיגר זצ"ל הקימו יחד בשנת תשמ"ב את מדרשת 'נתיב בינה' לחזרות בתש"ו בה, שמאז ועד עתה למדו בה למעלה מאלפיים מבנות ישראל. אישיותו הייחודית והארת פניו השפיעה עליהן לראות בטוב ד', ואלפי בתים של תורה דורות ישרים מבורכים קמו כתוצאה ישירה מפעילותו. לאחר מכן בשנת תשנ"ח כשראה שאין בנמצא כולל המותאם לבעלי תשובה הקים את הכולל הנודע 'נתיב דעת' בו עמלים בתורה מתוך דיבוק חברים בעלי תשובה רבים, ונשאם כנשוא האומן את היונק בדאגתו לכל מחסורם וצרכיהם באהבה רבה.

חייו היו מתוך אמונה מוחשית ודביקות בהקב"ה, וכשהתוודע למחלתו הקשה קיבל יסוריו באהבה, וגם בתוך מחלתו הקשה המשיך בפעוליו הרבים ביתר שאת. בחודשיים האחרונים כשתקפה עליו מחלתו, צערו היה שאינו יכול לבוא ללמוד בכולל ולהיות לעזר לאחרים. גם בתוך המחלקה האונקולוגית לא נח ולא שקט מלקרב לתורה ולעבודה ולעזור לכל נצרך, ולהשרות סביבו אוירה שמחה.

בהלוייתו שיצאה מבית ההלויות שמגר בהשתתפות ראשי ישיבות ומורי הוראה ורבים שהיה להם לאב, הספידוהו תמרורים הרבנים הגאונים: רבי צבי ובר שליט"א שהיה החברותא של הנפטר זצ"ל רבות בשנים וספד בקול נהי: 'כל עסקו היה להחזיר אנשים לאבינו שבשמים לעבודת ד', ולא אכפת לו מעצמו שום דבר. כשהכרתי אותו לא הבנתי איך יכול להיות כזה איש שכל חייו למען השני

ככזאת פשטות כי הוא היה בן עולם הבא'. רבי מרדכי נויגרשל שליט"א מגדולי מחזירי התשובה בדורינו ספד ש'יש אנשים שהם גדולים בתורה, יש גדולים במידות ויש בצדקה, רבי שמואל דוד היה גדול בגדלות לתת. הוא זכה להיות אבא של כל מה שנקרא תנועת התשובה, והיה כמלאך שעמד ואמר גדל. רבי יו"ט זילברמן שליט"א ספד: 'בנות ישראל על רבי שמואל בכינה, המעלה עדי זהב על לבושכם, בכח אוהב את הבריות שלו שבכל מקום שהגיע הקרין אהבה על כל אחד ונמשכו אחריו, כך כל ימיו'. לאחר מכן קונן עליו רעהו רבי אריה שפירא שליט"א "הצבי ישראל על במותיך חלל', כמה שלמויות כללת, כמה צדדים למרגלית היקרה שזכינו להתבשם מאורה, בהיותו בק"י בכל מכמני התורה בכל חלקיה פוסק ומורה הוראה לרבים, מומחה בהוראה, משמש ת"ח כל ימיו, והאר"י במעלותיו הייחודיות".

לסיום הספידו בנו הגדול רבי ישראל מאיר שליט"א ראש כולל הלכה בגבעת שאול שספד: 'חינתך אותנו בדוגמה אישית אין ללמוד, אין להתנהג, אין לעבוד את הקב"ה, אין צריך להראות חולה ל"ע, אין צריך למות, הכל כרצון הקב"ה. הרד"ק אומר כמו שהיתה תורת ד' בפיהו שהיה מורה אותה לרבים כך היתה בליבו, כולם יודעים שבהלכה ובהנהגה מה שחשב שהאמת כך התנהג בעצמו וכך הורה לרבים, התפילה שלו ביו"כ היתה כמו התפילה שלו באמצע השנה, וככה גם היודי לפני מות, הכל באותה רצינות ובאותו הרוגע. כל חייו היה עסוק לברר ולידבק בקב"ה, גם ההליכה בדרכי בני אדם היתה חלק מעבודת השם אצלו, היה אומר 'אני לא מבקש מכם הזכויות שיש לי אלא על הזכויות שאני יכול עוד לעשות'". לאחר אמירת הקדיש המשיך מסע ההלוויה להר המנוחות שם נטמן לקול בכי ונהי על האי שופרא דבלי בארעא. המנוח זצ"ל הותיר אחריו את אמו תחי', אשתו הרבנית תליט"א שעמדה לימינו כל חייו. בניו ובנותיו חתניו כלותיו ונכדיו, ת"ח ויר"ש זרע ברך ד', ואלפי תלמידים ותלמידות, ההולכים לאורו וממשיכים בדרכו המופלאה. ת.נ.צ.ב.ה.